YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
11 päivänä marraskuuta 1997 *

Asiassa C-409/95,

jonka Verwaltungsgericht Gelsenkirchen (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Hellmut Marschall

vastaan

Land Nordrhein-Westfalen

ennakkoratkaisun miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40) 2 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. Gulmann, H. Ragnemalm ja M. Wathelet sekä tuomarit G. F. Mancini,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari), J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann ja L. Sevón,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Land Nordrhein-Westfalen, jota edustaa Bezirksregierung Arnsberg, edustajanaan Heinrich Heine Universität Düsseldorfin professori Juliane Kokott,

— Espanjan hallitus, asiamiehinään yhteisön oikeutta ja toimielimiä koskevan kansallisen koordinoinnin pääjohtaja Alberto José Navarro González ja oikeudelliselta osastolta valtionasiamies Gloria Calvo Díaz,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston apulaisosastopäällikkö Catherine de Salins ja saman ministeriön lähetystöneuvos Anne de Bourgoing,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään Bundeskanzleramt-Verfassungsdienstin Ministerialrat Wolf Okresek,

— Suomen hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön lainsäädäntöneuvosTuula Pynnä,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön ulkomaankauppaosaston oikeudellisen yksikön päällikkö Lotty Nordling,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Lindsey Nicoll, Treasury Solicitor's Department, avustajanaan barrister Eleanor Sharpston,

— Norjan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön vt. osastopäällikkö Beate B. Ekeberg,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Jürgen Grunwald ja oikeudellisen yksikön virkamies Marie Wolfcarius,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Land Nordrhein-Westfalenin, asiamiehenään Juliane Kokott, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellinen neuvonantaja Hans van den Oosterkamp, Suomen hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston osastopäällikkö Holger Rotkirch, Ruotsin hallituksen, asiamiehenään Lotty Nordling, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehinään Lindsey Nicoll, Eleanor Sharpston ja Michael Beloff, QC, ja komission, asiamiehinään Jürgen Grunwald ja Marie Wolfcarius, 11.3.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.5.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Verwaltungsgericht Gelsenkirchen on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 21.12.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen

29.12.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40, jäljempänä tasa-arvodirektiivi) 2 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa Hellmut Marschall on kantajana ja Nordrhein-Westfalenin osavaltio (jäljempänä osavaltio) vastaajana ja joka koskee Marschallin hakemusta ylempään virkaan Schwerten (Saksa) koulukeskuksessa.

3 *Beamtengesetz*in (osavaltion virkamieslaki, julkaistu 1.5.1981, GVNW, s. 234) 25 §:n 5 momentin toisessa virkkeessä, sellaisena kuin tämä laki on viimeksi muutettuna tiettyjen julkishallinnon säännösten muuttamisesta 7.2.1995 annetun seitsemännen lain 1 §:llä (GVNW, s. 102, jäljempänä riidanalainen säännös), säädetään seuraavaa:

"Kun sillä julkishallinnon alalla, jolla päätetään ylennyksestä, naisia on tietyn uraalueen viroissa miehiä vähemmän, naisille on annettava ylennettäessä etusija, jos hakijat ovat yhtä soveltuvia ja kyvykkäitä ja heillä on sama ammattikokemus, jollei toiselle hakijalle ole annettava etusijaa hänen henkilöönsä liittyvistä syistä."

4 Osavaltion huomautusten mukaan säännöksessä olevalla etusijasäännöllä otetaan käyttöön ylennystä koskeva lisäperuste eli se, että hakija on nainen, ja sillä pyritään tasoittamaan sitä eriarvoista tilannetta, jossa naispuoliset hakijat ovat miespuolisiin hakijoihin verrattuna. Silloin kun hakijat ovat yhtä päteviä, työnantaja ylentää yleensä ennemmin miehen kuin naisen joidenkin käytännössä naisia syrjivien perinteisten ylennysperusteiden vuoksi, kuten iän, palvelusajan ja sen käsityksen perusteella, että hakija on yksin kotitalouden toimeentulosta vastaava perheenpää.

5 Säätäessään, että ensisijassa naiset on ylennettävä, "jollei toiselle hakijalle ole annettava etusijaa hänen henkilöönsä liittyvistä syistä", lainsäätäjä on osavaltion huomautusten mukaan tietoisesti valinnut epätäsmällisen oikeudellisen ilmaisun riittävän joustavuuden takaamiseksi ja erityisesti harkintavallan antamiseksi viranomaisille, jotka voivat ottaa huomioon kaikki hakijoiden henkilöön liittyvät syyt. Näin ollen viranomaiset voivat aina etusijasäännöstä riippumatta suosia miespuolista hakijaa joko perinteisten tai muiden ylennysperusteiden nojalla.

6 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Hellmut Marschall työskentelee osavaltion palveluksessa vakinaisena opettajana ja että hänen palkkauksensa vastaa palkkaluokan A 12 peruspalkkaa.

7 Marschall haki 8.2.1994 ylennystä palkkaluokkaan A 13 (Lehramt der Sekundarstufe I, keskikoulun ensimmäisen luokan opettaja) Schwerten koulukeskuksessa. Bezirksregierung Arnsberg kuitenkin ilmoitti hänelle aikovansa nimittää toimeen naispuolisen hakijan.

8 Marschall teki valituksen, jonka Bezirksregierung hylkäsi 29.7.1994 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että valittu hakija oli välttämättä ylennettävä riidanalaisen säännöksen vuoksi, koska arviointikertomusten perusteella kyseinen henkilö ja Marschall olivat yhtä päteviä ja koska naisia oli palkkaluokassa A 13 vähemmän kuin miehiä hetkellä, jolloin toimi ilmoitettiin avoimeksi.

9 Marschall nosti tämän jälkeen kanteen Verwaltungsgericht Gelsenkirchenissä, jotta osavaltio velvoitettaisiin ylentämään hänet kyseiseen toimeen.

10 Todeten, että Marschall ja valittu hakija olivat yhtä päteviä haettuun toimeen, kansallinen tuomioistuin katsoo asian ratkaisemisen riippuvan siitä, onko riidanalainen säännös yhteensopiva tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 1 ja 4 kohdan kanssa.

11 Verwaltungsgericht Gelsenkirchen toteaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-450/93, Kalanke, 17.10.1995 antamaan tuomioon (Kok. 1995, s. I-3051) vedoten, että etusija, joka riidanalaisen säännöksen mukaan on pääsääntöisesti annettava naiselle, näyttää olevan tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua syrjintää. Tätä syrjintää ei kansallisen tuomioistuimen mukaan poista se, että etusija voidaan poikkeustapauksessa antaa miespuoliselle hakijalle.

12 Kansallisen tuomioistuimen mielestä on myös epäselvää, kuuluuko riidanalainen säännös tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdassa olevan miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia edistäviä toimenpiteitä koskevan poikkeuksen soveltamisalaan. Hakijoiden arvioinnin perustaa on epäasianmukaisesti kavennettu, koska huomioon on otettu pelkästään miesten ja naisten lukumääräinen suhde kyseisellä ura-alueella. Riidanalaisella säännöksellä ei myöskään kansallisen tuomioistuimen mukaan edistetä naisten mahdollisuuksia kilpailla työmarkkinoilla ja edetä urallaan yhtäläisistä lähtökohdista miesten kanssa, vaan siinä säädetään lopputuloksesta, kun taas tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaan sallittuja ovat ainoastaan yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävät toimenpiteet.

13 Tämän vuoksi kansallinen tuomioistuin päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY 2 artiklan 1 ja 4 kohdan vastaista se, että kansallisen lainsäädännön mukaan julkishallinnon aloilla, joilla naisia on kyseisen ura-alueen viroissa miehiä vähemmän, naisille on annettava etusija, jos mies- ja naispuoliset ylennyskelpoiset henkilöt

ovat yhtä päteviä (soveltuvuus, kyvykkyys ja ammattikokemus huomioon ottaen), jollei miespuoliselle hakijalle ole hänen henkilöönsä liittyvistä syistä annettava etusijaa (sofern nicht in der Person eines männlichen Mitbewerbers liegende Gründe überwiegen)?"

14 Osavaltio, Itävallan, Espanjan, Suomen, Norjan ja Ruotsin hallitukset sekä komissio katsovat, että riidanalaisen säännöksen kaltainen kansallinen säännös on miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia edistävä toimenpide, joka kuuluu tasaarvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan.

15 Osavaltio huomauttaa, että naispuolisille hakijoille myönnetyllä etusijalla pyritään saamaan aikaan vastapainoa perinteisille ylennysperusteille kuitenkaan syrjäyttämättä niitä. Itävallan hallitus katsoo, että kyseessä olevan kaltaisen kansallisen säännöksen päämääränä on lieventää syrjiviä henkilöstön valintaa koskevia menettelyjä.

16 Suomen, Ruotsin ja Norjan hallitukset toteavat lisäksi, että kyseessä olevalla kansallisella säännöksellä suositaan naisten mahdollisuuksia toimia vastuullisissa tehtävissä ja tasapainotetaan osaltaan sukupuolirakennetta työmarkkinoilla, jotka ovat vielä nykyään usein jakautuneet sukupuolen mukaan siten, että naiset työskentelevät alemmassa asemassa työelämän hierarkioissa. Suomen hallituksen mukaan käytännössä on havaittu, että keinot, joilla pyritään vaikuttamaan ainoastaan naisten ammatinvalintaan ja ammatilliseen koulutukseen tai työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen, eivät ole riittäviä työmarkkinoiden sukupuolijakojen poistamiseksi.

17 Osavaltio ja kaikki nämä hallitukset katsovat, ettei riidanalaisella säännöksellä taata naisille täydellistä ja ehdotonta etusijaa. Säännös jää siten yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Kalanke asettamien rajojen sisäpuolelle.

18 Sitä vastoin Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset katsovat, että tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdassa oleva poikkeus ei sovellu riidanalaiseen säännökseen.

19 Ne väittävät tältä osin, että koska riidanalaisella säännöksellä myönnetään etusija naispuolisille hakijoille, se on pidemmälle menevä toimenpide kuin yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen ja sillä pyritään miesten ja naisten yhtäläiseen edustukseen. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Kalanke tekemää ratkaisua voidaan soveltaa.

20 Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset toteavat lisäksi, että poikkeuslauseke ei poista sitä, että riidanalainen säännös on syrjivä. Tätä lauseketta sovelletaan näiden hallitusten mukaan ainoastaan poikkeuksellisesti, eikä sillä siten ole vaikutusta "tavanomaisessa" tapauksessa, jossa miespuolisen hakijan henkilöön ei liity sellaista syytä, jonka vuoksi olisi aihetta poiketa yleisestä velvoitteesta, jonka mukaan on ylennettävä naispuolinen hakija. Koska riidanalainen säännös on lisäksi laadittu samalla yleiseksi ja epätäsmälliseksi, sillä loukataan näiden hallitusten mukaan oikeusvarmuuden periaatetta.

21 Tasa-arvodirektiivin 1 artiklan 1 kohdasta ilmenee, että direktiivin tarkoituksena on toteuttaa jäsenvaltioissa miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu erityisesti mahdollisuuksissa työhön, yleneminen mukaan luettuna. Tällä tasa-arvoisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan, että "minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä välittömästi tai välillisesti".

22 Tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdan mukaan direktiivi "ei estä toteuttamasta miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia edistäviä toimenpiteitä erityisesti poistamalla eriarvoisuutta, joka vaikuttaa naisten mahdollisuuksiin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa kysymyksissä".

23 Edellä mainitussa asiassa Kalanke annetun tuomion 16 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että sukupuoleen perustuvaa syrjintää on sellainen kansallinen säännös, jonka mukaan ne naiset, jotka ovat yhtä päteviä kuin miespuoliset kilpailijansa, saavat ylennettäessä automaattisesti etusijan niillä aloilla, joilla naiset ovat aliedustettuina.

24 On kuitenkin todettava, että toisin kuin asiassa Kalanke kyseessä olleessa lainsäädännössä, riidanalaisessa säännöksessä on lauseke, jonka mukaan naisille ei ole annettava ylennettäessä etusijaa, jos miespuoliselle hakijalle on annettava etusija hänen henkilöönsä liittyvistä syistä ("Öffnungsklausel", jäljempänä avoin lauseke).

25 Näin ollen on tutkittava, pyritäänkö kansallisella säännöksellä, johon sisältyy tällainen lauseke, edistämään tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia.

26 Tämän edellä mainitun säännöksen tarkoin rajattuna tavoitteena on sallia sellaiset syrjiviltä näyttävät toimenpiteet, joilla pyritään tehokkaasti poistamaan tai vähentämään yhteiskunnassa mahdollisesti vallitsevaa eriarvoisuutta (asia 312/86, komissio v. Ranska, tuomio 25.10.1988, Kok. 1988, s. 6315, 15 kohta ja em. asia Kalanke, tuomion 18 kohta).

27 Säännöksessä sallitaan sellaiset erityisesti naisia suosivat kansalliset toimenpiteet, jotka koskevat mahdollisuuksia työhön, yleneminen mukaan luettuna, ja joiden tavoitteena on parantaa naisten kilpailumahdollisuuksia työmarkkinoilla ja etenemismahdollisuuksia uralla tasa-arvoisesti miesten kanssa (em. asia Kalanke, tuomion 19 kohta).

28 Kuten naisten mahdollisuuksia edistävistä toimenpiteistä 13 päivänä joulukuuta 1984 annetun neuvoston suosituksen 84/635/ETY (EYVL L 331, s. 34) johdantoosan kolmannessa perustelukappaleessa esitetään, "tasa-arvoista kohtelua koskevat olemassa olevat oikeudelliset säännöt, joiden tarkoituksena on antaa oikeuksia yksilöille, eivät ole riittäviä poistaakseen kaiken eriarvoisuuden, jolleivät hallituk-

set, työmarkkinaosapuolet ja muut asiaan liittyvät osapuolet ryhdy samanaikaisesti toimenpiteisiin tasoittaakseen niitä yhteiskunnan asenteista, käytännöstä ja rakenteista johtuvia haitallisia vaikutuksia, joita naisille aiheutuu työelämässä" (asia Kalanke, tuomion 20 kohta).

29 Kuten osavaltio ja useat huomautuksensa esittäneet hallitukset korostavat, näyttää siltä, että vaikka hakijat olisivat yhtä päteviä, miespuoliset hakijat ylennetään naispuolisia hakijoita useammin erityisesti tiettyjen naisen asemaa ja kyvykkyyttä työelämässä koskevien ennakkoasenteiden ja stereotyyppisten käsitysten vuoksi ja koska pelätään, että naiset esimerkiksi keskeyttävät useammin työuransa, että he eivät järjestele työaikaansa koti- ja perhesyistä yhtä joustavasti tai että he ovat useammin poissa raskauden, synnytyksen tai imettämisen vuoksi.

30 Tämän vuoksi se, että eri sukupuolta olevat kaksi hakijaa ovat yhtä päteviä, ei yksinään merkitse sitä, että heillä olisi yhtäläiset mahdollisuudet.

31 Näin ollen 2 artiklan 4 kohdan soveltamisalaan voi kuulua kansallinen säännös, jonka mukaan naisia, jotka ovat yhtä päteviä kuin miespuoliset kilpailijansa, suositaan ylennettäessä niillä aloilla, joilla he ovat aliedustettuina, jollei avoimesta lausekkeesta muuta johdu, koska tällaisella säännöksellä voidaan tasoittaa niitä haitallisia vaikutuksia, joita naispuolisille hakijoille aiheutuu edellä kuvailluista asenteista ja käytännöistä, ja siten vähentää yhteiskunnassa mahdollisesti vallitsevaa eriarvoisuutta.

32 On kuitenkin todettava, että koska 2 artiklan 4 kohta on poikkeus direktiivillä vahvistetusta yksilön oikeudesta, tällaisella kansallisella toimenpiteellä, jolla suositaan erityisesti naispuolisia hakijoita, ei voida taata ylennettäessä naisille täydellistä ja ehdotonta etusijaa niin, että siten ylitettäisiin säännöksessä olevan poikkeuksen soveltamisen rajat (em. asia Kalanke, tuomion 21 ja 22 kohta).

33 Toisin kuin asiassa Kalanke annetussa tuomiossa kyseessä olleessa lainsäädännössä, tässä asiassa esillä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, johon sisältyy avoin lauseke, ei ylitä näitä rajoja, jos kussakin yksittäistapauksessa naispuolisten hakijoiden kanssa yhtä päteville miespuolisille hakijoille taataan, että hakemuksia käsitellään objektiivisesti siten, että kaikki hakijoiden henkilöön liittyvät perusteet otetaan huomioon ja naisille annettava etusija sivuutetaan, jos yhden tai usean tällaisen perusteen vuoksi miespuoliselle hakijalle on annettava etusija. On kuitenkin huomattava, että tällaiset perusteet eivät saa olla naispuolisia hakijoita syrjiviä.

34 Kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava, täyttyvätkö nämä edellytykset, ja tutkittava riidanalaisen säännöksen soveltamisalaa, sellaisena kuin osavaltio on sitä soveltanut.

35 Kansalliselle tuomioistuimelle on siten vastattava, että tasa-arvodirektiivin 2 artiklan 1 ja 4 kohdan vastaista ei ole se, että kansallisen säännöksen mukaan julkishallinnon aloilla, joilla naisia on kyseisen ura-alueen viroissa miehiä vähemmän, naisille on annettava etusija, jos eri sukupuolta olevat hakijat ovat heidän soveltuvuutensa, kyvykkyytensä ja ammattikokemuksensa huomioon ottaen yhtä päteviä, jollei miespuoliselle hakijalle ole hänen henkilöönsä liittyvistä syistä annettava etusijaa, edellyttäen, että

— kussakin yksittäistapauksessa naispuolisten hakijoiden kanssa yhtä päteville miespuolisille hakijoille taataan, että hakemuksia käsitellään objektiivisesti siten, että kaikki hakijoiden henkilöön liittyvät perusteet otetaan huomioon ja naisille annettava etusija sivuutetaan, jos yhden tai usean tällaisen perusteen vuoksi miespuoliselle hakijalle on annettava etusija, ja

— tällaiset perusteet eivät ole naispuolisia hakijoita syrjiviä.

Oikeudenkäyntikulut

36 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Espanjan, Ranskan, Alankomaiden, Itävallan, Suomen, Ruotsin, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Norjan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Verwaltungsgericht Gelsenkirchenin 21.12.1995 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9 päivänä helmikuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY 2 artiklan 1 ja 4 kohdan vastaista ei ole se, että kansallisen säännöksen mukaan julkishallinnon aloilla, joilla naisia on kyseisen ura-alueen viroissa miehiä vähemmän, naisille on annettava etusija, jos eri sukupuolta olevat hakijat ovat heidän soveltuvuutensa, kyvykkyytensä ja ammattikokemuksensa huomioon ottaen yhtä päteviä, jollei miespuoliselle hakijalle ole hänen henkilöönsä liittyvistä syistä annettava etusijaa, edellyttäen, että

— **kussakin yksittäistapauksessa naispuolisten hakijoiden kanssa yhtä päteville miespuolisille hakijoille taataan, että hakemuksia käsitellään objektiivisesti siten, että kaikki hakijoiden henkilöön liittyvät perusteet otetaan huomioon ja naisille annettava etusija sivuutetaan, jos yhden tai usean tällaisen perusteen vuoksi miespuoliselle hakijalle on annettava etusija, ja**

— **tällaiset perusteet eivät ole naispuolisia hakijoita syrjiviä.**

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm Wathelet

Mancini Moitinho de Almeida Kapteyn Murray

Edward Puissochet Hirsch Jann Sevón

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä marraskuuta 1997.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti